

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 9. lokakuuta 2023
(OR. en)

13934/23

SOC 667
EMPL 475

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtettäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	13175/23
Asia:	Neuvoston päätelmät itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalisesta suojelusta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena neuvoston päätelmät edellä mainitusta aiheesta. Ne hyväksyttiin 9. lokakuuta 2023 pidetyssä TSTK-neuvoston istunnossa.

Itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalinen suojelu**Neuvoston päätelmät**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

OTTAA HUOMIOON SEURAAVAA:

1. Neuvosto hyväksyi 8. marraskuuta 2019 suosituksen¹ sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta, jäljempänä 'suositus'.
2. Suosituksella edistetään Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin, josta Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio antoivat yhteisen julistuksen vuonna 2017, periaatteen 12 täytäntöönpanoa. Kyseisen periaatteen mukaan kaikilla työntekijöillä ja vastaavin ehdoin myös itsenäisillä ammatinharjoittajilla on työsuhteen tyypistä ja kestosta riippumatta oikeus riittävään sosiaaliseen suojeluun.
3. Suosituksen antamisen jälkeistä eurooppalaista kontekstia leimasi vuonna 2020 alkanut covid-19-pandemia. Pandemialla oli vahvat taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset, mutta sosiaalisen suojelun järjestelmät auttoivat ihmisiä selviytymään koronaviruksesta ilman, että köyhyysriskit tai tuloerot lisääntyivät merkittävästi sekä Euroopan että kansallisella tasolla toteutettujen hyvin vahvojen ja koordinoitujen politiikkatoimien ansiosta (mukaan lukien kattavuuden lisääminen, poikkeukselliset tukitoimenpiteet ja menot).

¹ EUVL C 387, 15.11.2019, s. 1.

4. Suosituksen täytäntöönpanoa on arvioitava myös tilanteessa, johon vaikuttavat Venäjän Ukrainaa vastaan vuonna 2022 käynnistämän hyökkäyssodan sosiaaliset ja taloudelliset seuraukset. Tämä sota, kuten kaikki kriisit, vaikuttaa eniten heikoimmassa asemassa oleviin ryhmiin ja vahvistaa tarvetta sellaiselle sosiaalipolitiikalle, joka auttaa vähentämään edellä mainittuja kielteisiä vaikutuksia.
5. Komissio esitteli vuonna 2021 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman, jolla pyritään edistämään tämän pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa.
6. EU:n johtajat ilmaisivat antamassaan Porton julistuksessa ja kesäkuussa 2021 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa suhtautuvansa myönteisesti Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman vuodelle 2030 asetettuihin uusiin EU:n yleistavoitteisiin.
7. Suosituksen 18 kohdan mukaan 'komission olisi yhdessä *sosiaalisen suojelun komitean* kanssa vahvistettava viimeistään 15 päivänä marraskuuta 2020 seurantakehys ja **kehitettävä yhteiset määrälliset ja laadulliset indikaattorit tämän suosituksen täytäntöönpanon arvioimiseksi** ja sen uudelleentarkastelun mahdollistamiseksi.
8. Sosiaalisen suojelun komitean lokakuussa 2020 laatima seurantakehys, jolla arvioidaan edistymistä suosituksen keskeisten tavoitteiden saavuttamisessa, sisältää indikaattoreita, joilla mitataan virallista kattavuutta, tosiasiallista kattavuutta ja etuuksien riittävyyttä kaikkien työntekijöiden osalta sosiaalisen suojelun asiaankuuluvilla aloilla. Se sisältää myös työmarkkinoita koskevia indikaattoreita, joilla mitataan työmarkkina-asemien monimuotoisuutta, sekä indikaattoreita, jotka koskevat etuus oikeuksia ja maksuja koskevia sääntöjä. Siinä todetaan myös, että lisäparannuksia on suunnitteilla, jotta voidaan paremmin seurata työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien mahdollisuuksia saada sosiaalista suojelua kaikissa EU:n jäsenvaltioissa.

9. Suosituksen 19 kohdassa jäsenvaltioita pyydettiin toimittamaan toukokuun 2021 puoliväliin mennessä kansallinen suunnitelma, jossa esitetään toimenpiteet suosituksen periaatteiden täytäntöönpanemiseksi. Lisäksi kyseisten suunnitelmien täytäntöönpanon edistymisestä olisi keskusteltava monenvälisen valvonnan yhteydessä osana talouspolitiikan eurooppalaista ohjausjaksoa ja sosiaalista suojelua ja sosiaalista osallisuutta koskevaa avointa koordinoitimenetelmää.
10. Ensimmäinen yleiskatsaus jäsenvaltioiden toimittamista kansallisista suunnitelmista sisältyy sosiaalisen suojelun komitean vuosikertomukseen 2021 ja yhteiseen työllisyysraporttiin 2022.
11. Komission kertomuksessa² sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, jäljempänä 'komission kertomus', todetaan, että tavoitetaso vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioiden välillä kansallisten olosuhteiden ja mieltymysten mukaan. Lisäksi todetaan, että sosiaalisen suojelun saatavuudessa on edelleen monia eroja.

². Komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, 31.1.2023 (COM/2023/43 final).

TOTEAA SEURAAVAA:

12. Jäsenvaltiot suunnittelevat tai toteuttavat jo tapauksen mukaan rakenneuudistuksia, joiden tarkoituksena on suosituksen täytäntöönpano ja joissa keskitytään usein erityisesti itsenäisten ammatinharjoittajien tilanteen parantamiseen.
13. Jotkin ryhmät, kuten epätyypillisissä työsuhteissa olevat työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat, ovat todennäköisemmin vailla suojelua kuin toiset. Näissä päätelmissä keskitytään itsenäisiin ammatinharjoittajiin ryhmänä, jonka suojelussa on suuria puutteita monissa jäsenvaltioissa, sanotun kuitenkin rajoittamatta kaikkia työntekijöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevien puutteiden korjaamisesta annetun neuvoston suosituksen³ soveltamista.
14. Vuonna 2022⁴ EU:ssa oli 27,7 miljoonaa itsenäistä ammatinharjoittajaa, jotka edustivat 13,7 prosenttia työvoimasta. Näistä itsenäisistä ammatinharjoittajista 18,9 miljoonaa oli yksinyrittäjiä eli heillä ei ole työntekijöitä. Lisäksi noin 3,3 miljoonalla heistä oli vain yksi (tai yksi määräävässä asemassa oleva) asiakas. Tämä asiakas määritteli työajan noin 770 000 itsenäisen ammatinharjoittajan osalta.

3. Komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, 31.1.2023 – Keskeiset havainnot, s. 2–3 (COM/2023/43 final).

4. Yhteisön työvoimatutkimus 2022, Eurostat.

15. Kuten komission kertomuksessa todetaan, itsenäiset ammatinharjoittajat eivät kuuluneet kaikkien sosiaalisen suojelun alojen piiriin yli puolessa jäsenvaltioista vuonna 2022. Jäsenvaltioiden toimittamien tietojen mukaan yli 15 miljoonaa itsenäistä ammatinharjoittajaa EU:ssa ei voi saada työttömyysetuuksia, jos heidän toimintansa keskeytyy⁵.
16. Itsenäisten ammatinharjoittajien vapaaehtoinen pääsy sosiaalisen suojelun järjestelmiin on neuvoston suosituksen mukaista. Komission kertomuksen tiedot osoittavat kuitenkin osallistumisasteen joissakin järjestelmissä olevan alhainen niissä jäsenvaltioissa, joissa itsenäisten ammatinharjoittajien osallistuminen sosiaalisen suojelun järjestelmiin on vapaaehtoista.
17. Joissakin jäsenvaltioissa suosituksen 9 kohdassa tarkoitetut oikeuksia ja maksuja koskevat säännöt ovat epäedullisia itsenäisille ammatinharjoittajille ja estävät heitä saamasta tehokasta ja riittävää kattavuutta⁶.
18. Komission kertomuksessa vahvistetaan, että monissa jäsenvaltioissa sosiaaliset tulonsiirrot ovat olennaisen tärkeitä köyhyysriskin vähentämiseksi ja että toimenpiteet, joilla varmistetaan riittävä sosiaalisen suojelun saatavuus, voivat vaikuttaa myönteisesti itsenäisten ammatinharjoittajien tilanteeseen⁷.
19. Sosiaalisen suojelun saatavuutta koskevien julkishallinnon antamien tietojen avoimuus on olennaisen tärkeää etuuksien saamista koskevien vaatimusten monimutkaisuuden vuoksi, sillä ne vaikuttavat eniten epätyypillisissä työsuhteissa oleviin henkilöihin ja itsenäisiin ammatinharjoittajiin⁸.

5. Komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta (tiedot 13:sta jäsenvaltiosta 12:n antamien tietojen perusteella) (COM/2023/43 final).

6. Komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, 31.1.2023 – Tosiassialinen kattavuus, kohta 2.3.1 Puutteet, s. 18–19 (COM/2023/43 final).

7. Komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, 31.1.2023 – Riittävyys, kohta 2.4.1 Puutteet, s. 22–23 (COM/2023/43 final).

8. Komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, 31.1.2023 – Avoimuus, kohta 2.5.1 Tiedonsaanti, s. 26–28 (COM/2023/43 final).

KOROSTAA SEURAAVAA:

20. Komission kertomuksen mukaan *'suosituksen täytäntöönpanon yleisissä tavoitetasoissa on huomattavia eroja, ja muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta useimmilla jäsenvaltioilla ei ole pyrkimyksiä korjata kaikkia sosiaalisen suojelun saatavuuteen liittyviä puutteita. Lisätoimet ovatkin tarpeen, jotta voidaan korjata nykyiset puutteet ja torjua Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan sosiaalisia ja taloudellisia seurauksia. Hyökkäyssodasta johtuva syventynyt energiakriisi lisää toimien kiireellisyyttä.'*
21. Uudistuksista, joita jäsenvaltiot ovat jo toteuttaneet tai suunnittelevat itsenäisten ammatinharjoittajien suojelemiseksi, voidaan mainita uudistukset, jotka tarjoavat mahdollisuuden saada etuuksia työtapaturmien ja ammattitautien, työttömyyden tai työskentelyn keskeytymisen johdosta myönnettävien etuuksien, työkyvyttömyysetuuksien ja eläkkeiden osalta⁹.
22. Komission kertomuksen mukaan noin puolet jäsenvaltioista toteutti tai ilmoitti kansallisissa täytäntöönpanosuunnitelmissaan toimenpiteistä sosiaalisen suojelun järjestelmien riittävyyden parantamiseksi erityisesti itsenäisten ammatinharjoittajien eläkkeiden osalta¹⁰.

⁹. Komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, 31.1.2023 (COM/2023/43 final).

¹⁰. Komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, 31.1.2023 – Keskeiset havainnot, s. 2 (COM/2023/43 final).

23. Lisäksi monet jäsenvaltiot ovat hyväksyneet toimenpiteitä, jotka koskevat virallista ja tosiasiallista kattavuutta tiettyjen ryhmien osalta, joilla on yleensä rajalliset mahdollisuudet saada sosiaalista suojelua. Toimenpiteet on suunniteltu vastaamaan koronakriisin aikana ilmenneisiin tarpeisiin.¹¹
24. Useiden jäsenvaltioiden elpymis- ja palautumissuunnitelmiin sisältyy uudistuksia ja investointeja, joilla parannetaan sosiaalisen suojelun saatavuutta, kuten toimenpiteitä avoimuuden, riittävyyden, tosiasiallisen saatavuuden ja virallisen saatavuuden varmistamiseksi¹².
25. Eurostatin tiedot osoittavat, että itsenäisillä ammatinharjoittajilla on suurempi köyhyysriski kuin tavanomaisissa työsuhteissa olevilla työntekijöillä. Tämä koskee erityisesti yksinyrittäjiä. Näin ollen sosiaaliset tulonsiirrot ovat entistäkin tärkeämpiä pyrittäessä vähentämään itsenäisten ammatinharjoittajien köyhyysriskiä.
26. Itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalinen suojele on erityisen tärkeää nykytilanteessa, jossa työskentelytavat muuttuvat. Nykyään huomattava määrä ihmisiä yhdistää palkkatyön kaltaisen työsuhteen ja itsenäisen ammatinharjoittamisen tai vuorottelee näiden välillä. Rajatylittävä liikkuvuus etätyön ja alustatyön yhteydessä voi aiheuttaa itsenäisille ammatinharjoittajille haasteita, joihin on puututtava.

¹¹. Neuvoston 14. maaliskuuta 2022 hyväksymä yhteinen työllisyysraportti 2022 ja komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, 31.1.2023 (COM/2023/43 final).

¹². Komission kertomus neuvostolle sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta, 31.1.2023 (COM/2023/43 final). LIITE: Sosiaalisen suojelun saatavuutta koskevien kansallisten täytäntöönpanosuunnitelmien pääpiirteet (ja päivitys).

27. Samalla kun otetaan huomioon kansalliset olosuhteet ja erityispiirteet on mahdollisesti syytä kiinnittää huomiota itsenäisten ammatinharjoittajien pääsyyn täydentäviin sosiaalisen suojelun järjestelmiin.

**KEHOTTAU, ETTÄ JÄSENVALTIOT KANSALLISEN TOIMIVALLAN MUKAISESTI
JA KANSALLISET OLOSUHTEET HUOMIOON OTTAEN**

28. jatkavat kansallisten täytäntöönpanosuunnitelmien mukaisten toimenpiteiden toteuttamista, toteuttavat lisätoimia jäljellä olevien puutteiden korjaamiseksi ja varmistavat virallisen ja tosiasiallisen kattavuuden, riittävyyden ja avoimuuden periaatteiden tehokkuuden työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalisen suojelun saatavuudesta annetun neuvoston suosituksen mukaisesti.
29. mukauttavat tarvittaessa sosiaaliturvamaksuja, etuuksien saantia ja oikeuksia koskevia sääntöjä, jotta itsenäiset ammatinharjoittajat voivat tosiasiallisesti saada riittäviä etuuksia.
30. puuttuvat tarvittaessa kansallisten olosuhteiden perusteella kansallisten järjestelmien nykyisiin puutteisiin, jotka koskevat itsenäisten ammatinharjoittajien pääsyä sosiaalisen suojelun piiriin, erityisesti aloilla, joilla on suurimmat erot, kuten työttömyysetuudet, sairausetuudet, työtapaturmat ja ammattitaudit.

31. varmistavat, että järjestelmät tarjoavat riittävän suojan itsenäisille ammatinharjoittajille oikea-aikaisesti ja kansallisten olosuhteiden mukaisesti, tarjoavat keinot kohtuullisen elintason ylläpitämiseen ja korvaavat tulonmenetyksen asianmukaisesti ja estävät samalla aina näiden ammatinharjoittajien ajautumisen köyhyyteen.
32. lisäävät tarvittaessa sosiaalisen suojelun järjestelmien avoimuutta erityisesti levittämällä tietoa ja lisäämällä tietoisuutta sekä hyväksymällä toimenpiteitä, joilla helpotetaan sosiaalisen suojelun käyttäjäystävällistä digitalisointia ottaen huomioon itsenäisten ammatinharjoittajien erityispiirteet, ja kaventamalla samalla digitaalista kuilua kiinnittäen erityistä huomiota ryhmiin, joiden (digitaalinen, hallinnollinen ja taloudellinen) lukutaito on alhainen, ja vammaisiin henkilöihin.
33. pohtivat tapoja parantaa sosiaalisen suojelun saatavuutta ja korjata jäljellä olevat puutteet osallistaen tarvittaessa myös työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot.
34. varmistavat riittävän tiedonkeruun kansallisella tasolla sekä sosiaalisen suojelun laajentamiseen tähtäävien toimenpiteiden jatkuvan seurannan. tukevat kansallista osallistumista MISSOC-järjestelmään (Mutual Information System on Social Protection), mukaan lukien itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevien asiaankuuluvien tietojen sisällyttäminen.

PYYTÄÄ, ETTÄ KOMISSIO

35. levittää kertomustaan sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta ja edistää itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalista suojelua koskevaa keskustelua jäsenvaltioiden, eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten ja asiaankuuluvien kansainvälisten foorumien välillä.
36. seuraa neuvoston suosituksen täytäntöönpanoa eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä ja tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa tietojen vertailukelpoisuuden parantamiseksi EU:n jäsenvaltioissa.
37. jatkaa kattavaa työtä jäsenvaltioiden ja sosiaalisen suojelun komitean kanssa suosituksen tehokkaan täytäntöönpanon seurannassa ja sen indikaattoreiden osalta sekä toteuttaa jäsenvaltioiden välillä hyvien käytäntöjen vaihtoa ja vertaisarviointeja tietämyksen lisäämiseksi.

KEHOTTA, ETTÄ SOSIAALISEN SUOJELUN KOMITEA

38. sisällyttää edelleen asiaankuuluviin kertomuksiinsa ja aihekohtaiseen työhönsä niin työntekijöiden kuin itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalisen suojelun saatavuuden kehittämisen ja tekee tarvittaessa yhteistyötä muiden asiaankuuluvien valiokuntien kanssa.
39. jatkaa omaa tehtäväänsä seurata neuvoston suosituksen täytäntöönpanoa sen kaikissa ulottuvuuksissa ja toimeksiantonsa mukaisesti.
40. työskentelee yhteistyössä komission kanssa sosiaalisen suojelun saatavuutta koskevan seurantakehyksen kehittämiseksi edelleen.
41. harkitsee mahdollisuutta toteuttaa aihekohtaisia vertaisarviointoja ja säännöllistä tietojenvaihtoa suosituksen tehokkaan täytäntöönpanon tukemiseksi.
